

LA GUERRA DEL RIF 1920-1926

[Desastre Monte Arruit]. 1921.
Autor: No identificat.
ANC1-710-N-207. Codi doc ANC@ula 4306

Nom alumne/a:	
Grup / Matèria:	
Data:	

1. INTRODUCCIÓ A L'ACTIVITAT

Tothom ha sentit a parlar de la Guerra Civil espanyola, dels seus protagonistes, de les passions que va desencadenar i de les batalles que es van produir. Tanmateix, vint anys abans Espanya va lliurar una altra guerra tan oblidada com sagnant al Rif (actual Regne del Marroc). En aquest cas, no va ser una guerra civil, sinó una guerra colonial contra les tribus rifenyes que lluitaven per la seva independència respecte les pretensions expansionistes d'Espanya sobre el seu país.

Per mitjà d'aquesta proposta didàctica coneixerem el testimoni vivencial de Joaquim Ventalló, un soldat que va participar i combatre a la guerra del Rif. Per tal d'aproximar-nos a la seva experiència utilitzarem un conjunt de documents: el seu propi diari personal en què va narrar les seves experiències, unes cartes que la seva mare li va enviar mentre es trobava combatent al Rif, i un discurs que ell mateix va escriure en motiu d'un àpat commemoratiu en honor als ex-combatents de la guerra.

L'activitat permetrà introduir què va ser la guerra del Rif tot responent a les preguntes següents:

- Qui va haver d'anar a lluitar al Rif?
- Quina actitud manifestaven els soldats que van haver-hi d'anar?
- En quina situació estaven els soldats?
- Quines experiències van tenir els homes?
- Com els va marcar aquella guerra?

Aquesta proposta didàctica et permetrà conèixer i reconstruir la Història a partir de la contrastació de l'experiència personal del soldat amb la informació aportada per altres fonts, amb la finalitat d'observar les diferències d'opinions i el seu grau de subjectivitat.

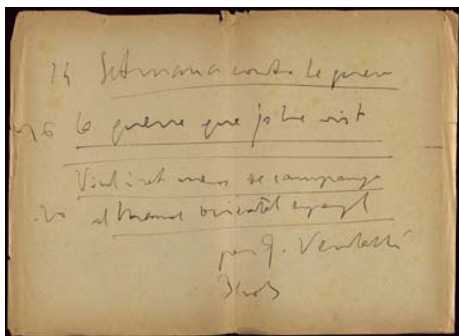
2. INICIEM LA RECERCA

2.1 Al Marroc hi falta gent!

En Joaquim va ser cridat a files, era l'hora d'anar a complir el seu servei militar. A ell, com a molts altres joves d'aquella època, li va tocar anar al Marroc, on s'estava lliurant una guerra cruenta i sagnant.. Per mitjà d'aquesta activitat, coneixeràs què en pensava en Joaquim i la seva família de tot plegat i quin era el punt de vista en tenien els mitjans d'aquell conflicte.

2.1.1 Document 1

Llegiu les pàgines 1, 2, 3 i 4 del diari d'en Joaquim:

Documentació militar (Àfrica). "La guerra que jo he vist. Vint-i-set mesos de campanya al Marroc oriental espanyol". 1923. ANC1-884-T-62. Cod. doc. ANC@ula: 4309.

2.1.2 Document 2

Llegiu l'article següent, publicat a *La Vanguardia*:

"La campaña de Marruecos", *La Vanguardia* (13 agost 1921), p. 4-5. [en línia]. Disponible a: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=13&bm=08&by=1921>. [Consulta: 02-09-2016].

- Llegeix l'apartat "Hacia el puerto" de l'article de *La Vanguardia* relatiu al camí que van fer les tropes fins el port i relacioneu-lo amb l'actitud del soldat.

- Llegeix l'apartat "A bordo del Barceló: El embarque". Segons l'article, quines sensacions van provocar els discursos del bisbe i del capellà castrense? A continuació, llegeix les pàgines 1, 2 i 3 diari personal del soldat Joaquim Ventalló i contrasta la informació.

- Com concep i designa el soldat la guerra que Espanya estava lliurant al Marroc? I l'article de *La Vanguardia*?

- Llegits ambdós documents, creus que l'article manifestava una visió objectiva de les sensacions i sentiments reals dels soldats i les seves famílies?

2.1.3 Document 3

Llegiu la carta de la mare d'en Joaquim al seu fill i contesteu les preguntes:

Documentació militar (Àfrica). Correspondència amb la seva mare.
18 d'octubre de 1921. ANC1-884-T-64 (1). Cod. doc. ANC@ula:
4310.

- Què li comenta la mare sobre el seu amic?

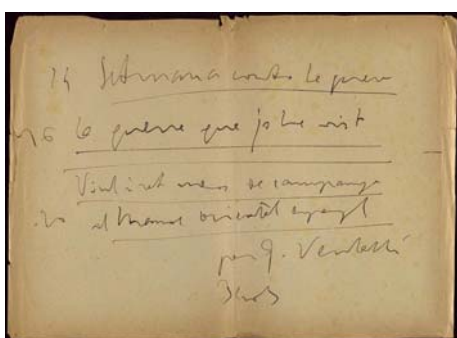
- Creus que en Joaquim provenia d'una família més aviat benestant o bé humil? En què bases la teva opinió?

2.2 Quina guerra hem de lliurar!

Una vegada en Joaquim va desembarcar al Marroc es va incorporar a la unitat de l'Exèrcit al qual havien assignat. En aquells moments, va començar la seva aventura per terres que no havia trepitjat mai. Per mitjà d'aquesta activitat, coneixeràs en quina situació es van trobar en Joaquim i els seus companys d'armes i de quina manera va haver de front a les circumstàncies que li havia imposat el destí.

2.2.1 Document 1

Llegeix el diari del Joaquim:

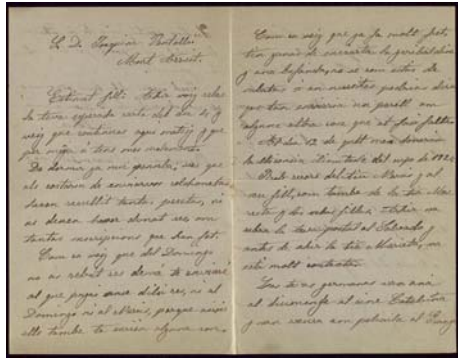
Documentació militar (Àfrica). "La guerra que jo he vist. Vint-i-set mesos de campanya al Marroc oriental espanyol". 1923. ANC1-884-T-62. Cod. doc. ANC@ula: 4309.

- Completa la taula a partir de la informació del diari d'en Joaquim.

L'EXPERIÈNCIA DEL SOLDAT	
<p>Va anar destinat al front? Digues per què, segons els seus arguments. (p. 4)</p>	
<p>Segons el soldat, com era el material de guerra del que disposaven? (p. 4)</p>	
<p>Què hi anava a fer a l'Àfrica? (p. 4)</p>	
<p>Com es desplaçaven per allà? Digues per què segons el soldat. (p. 8)</p>	
<p>Quina tasca els havien encomanat a ell i als seus companys? (p. 4, 9)</p>	
<p>Què menjaven? (p. 4, 6, 7 i 8) Et sembla que era molt o més aviat poc? (p. 20, 21)</p>	
<p>Com observa el fet d'anar a l'hospital? Com diu que els afectava l'experiència de la guerra als homes? (p. 21-22)</p>	

2.2.2 Document 2

Llegeix la carta següent i contesta les preguntes:

	<p>Documentació militar (Àfrica). Correspondència amb la seva mare. 9 de novembre de 1921 ANC1-884-T-64 (2). Cod. doc. ANC@ula: 4311.</p>
---	---

Tot seguit, contesta les preguntes següents:

- On va enviar la carta la mare?

- Identifica i digues què s'esmenta sobre cadascun dels aspectes següents:

ASPECTES	QUÈ DIU?
Sobre el menjar	
Sobre com dormen	
Sobre els diners	
Sobre la roba	
Sobre els seus oncles	

- A continuació, a partir dels aspectes identificats a la carta anterior i a les memòries del Joaquim en què narra les seva experiència de guerra, exposa breument quines conclusions en relació als aspectes següents:

ASPECTES	CONCLUSIONS
Sobre el menjar	
Sobre com dormen	<i>Ex: dormen en unes condicions antihigièniques, al terra sense matalassos i molt incòmodament i amuntegats, fet que no els permet descansar adequadament.</i>
Sobre els diners	
Sobre la roba	
Sobre els seus oncles	

2.2.3 Document 3

Cerca la imatge a través de l'aplicació ANC@ula . Et recomanem fer la cerca "per camps" tot introduint el codi del document (4307).

- En primer lloc, elabora la fitxa d'identificació del Document 3:
  - [Fitxa d'identificació i descripció del document](#)
  - [Pauta per a l'elaboració de la fitxa](#)

A continuació, respon la pregunta següent:

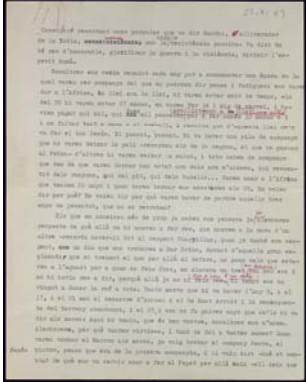
- Creus que aquests soldats estan ben equipats? Per què?

2.3 Records d'una guerra horrible

Ja feia molts anys que en Joaquim va tornar del Marroc; tanmateix, el record d'aquella experiència el va acompanyar tota la seva vida. Per mitjà d'aquesta activitat, coneixeràs i analitzaràs els records i sentiments que aquell conflicte li van causar i de quina manera el va marcar per la resta de la seva vida.

2.3.1 Document

Llegeix el discurs següent i contesta les preguntes:

	<p>Documentació militar (Àfrica). Documentació militar (Àfrica). Servei militar al Regiment d'Infanteria Alcántara núm. 58. 23 de novembre de 1969. ANC1-884-T-60. Cod. doc. ANC@ula: 4308.</p>
---	---

- A qui fa referència amb el terme *companys de penes i fatigues*? Per què creus que utilitza aquestes paraules?

- Què vol dir quan afirma *la llei era la llei*?

- Quant de temps va estar a l'Àfrica en Joaquim ? Què vol dir quan afirma que *d'aquella llei se'n va fer el bon Jesús*?

- Quina actitud manifestava en Joaquim vers aquella guerra mentre era a l'Àfrica?

- A què es referia l'amic del Joaquim quan va afirmar *ara ens tornaran les quotes*?

- Quina actitud manifestava en Joaquim vers aquella guerra mentre era a l'Àfrica?

- Fa alguna crítica d'aquella guerra? Quines conclusions en treu per l'actualitat? Quin consell dóna i quin desig expressa per al futur?

3. ESTABLIM ALGUNES CONCLUSIONS

- A continuació, redacta una petita síntesi en què es resumeixin les teves conclusions a partir de la contrastació de les fonts treballades. Per mitjà d'aquest escrit s'haurien de respondre les qüestions següents:
  - Qui va haver d'anar a combatre al Rif i quin eren els sentiments que aquell conflicte despertava en el soldat que hi van anar a lluitar?
  - En quines condicions van haver de combatre aquells homes?
  - Quin tipus d'experiències van viure i com els va marcar i influir al llarg de la seva vida?

- Quines limitacions d'informació presenten els testimonis personals?

- I la premsa?